

श्री सर्वोच्च अदालत
माननीय न्यायाधीश श्री ईश्वरप्रसाद खतिवडा
माननीय न्यायाधीश श्री सपना प्रधान मल्ल
आदेश

२०६९-WO-१२२२

विषय:-उत्प्रेषण युक्त परमादेशको आदेश जारी गरी पाउँ।

बारा जिल्ला धर्मनगर गा.वि.स. वडा नं. ७ घर भई हाल नेपाल राष्ट्रिय निम्न माध्यामिक विद्यालय, शितलपुर बारामा कार्यरत उमेश प्रसाद साह..१
बारा जिल्ला, धर्मनगर गा.वि.स. वडा नं. ८ घर भई हाल नेपाल राष्ट्रिय निम्न माध्यामिक विद्यालय, शितलपुर बारामा शिक्षक पदमा कार्यरत किशोरीलाल प्रसाद साह कानु.....१

} निवेदक

विरुद्ध

अख्तियार दुरुपयोग अनुसन्धान आयोग, टंगाल.....१
जिल्ला शिक्षा कार्यालय, बारा.....१
नेपाल राष्ट्रिय निम्न माध्यामिक विद्यालय, शितलपुर बारा.....१
विद्यालय व्यवस्थापन समिति, नेपाल राष्ट्रिय निम्न माध्यामिक विद्यालय, शितलपुर बारा.....१

} विपक्षी

नेपालको अन्तरिम संविधान, २०६३ को धारा ३२ तथा धारा १०७(२) बमोजिम यस अदालतको अधिकार क्षेत्रभित्र पर्ने प्रस्तुत रिट निवेदनको संक्षिप्त तथ्य र आदेश यस प्रकार छ:-

तथ्य खण्ड

१. हामी निवेदकहरु नेपाल राष्ट्रिय नि.मा.वि. शितलपुर बारामा प्रा.वि. शिक्षकको रूपमा कार्यरत शिक्षक हौं। उक्त विद्यालयको व्यवस्थापन समितिबाट हामी निवेदक मध्ये म उमेश प्रसाद साह कानुलाई मिति २०६३/२/१५ गतेका दिन निजी स्रोतबाट तलब भत्ता खाने गरी अस्थायी शिक्षक पदमा नियुक्ति गरेकोमा सोही विद्यालयमा कार्यरत रहँदाकै अवस्थामा मिति ०६६/६/२१ गते देखि राहत कोटामा र म निवेदक मध्येको किशोरीलाल प्रसाद साह उक्त विद्यालयमा मिति २०६३/२/१५ देखि अस्थायी शिक्षक पदमा लागू हुने गरी प्रा.वि. शिक्षक नियुक्त भई सेवामा रहेको अवस्थामा मिति २०६६/६/२१ गते देखि लागू हुने गरी मिति २०६६/२/२० मा राहत अनुदान कोटामा विद्यालय व्यवस्थापन समितिबाट नियुक्ति पाई शिक्षण पेशामा छु। यसै बीचमा हामी निवेदकको अस्थायी अध्यापन अनुमति पत्रको विषयमा अख्तियार दुरुपयोग अनुसन्धान आयोगमा उजुरी परी सो छानवीन तथा अनुसन्धान कारवाही अघि बढिरहेको सन्दर्भमा एक्कासी अख्तियार दुरुपयोग अनुसन्धान आयोगबाट मिति ०६९/११/१६ प.सं. ६ अनु. ९५/०६९/७० चलानी नं. १५३६ को पत्र जिल्ला शिक्षा कार्यालय बारा र हामी कार्यरत नेपाल राष्ट्रिय नि.मा.वि. शितलपुर बारालाई पत्र लेखी मिति २०६३/१०/१४ मा म्याद समाप्त भएको अस्थायी शिक्षण अनुमति पेश गरी राहत कोटा अन्तर्गत नियुक्ति भएका किशोरी प्रसाद शाह र उमेश प्रसाद शाहको नियुक्ति कानून सम्मत भएको नपाइएकोले अख्तियार दुरुपयोग अनुसन्धान आयोग ऐन, २०४८ को दफा १२ख. बमोजिम निजहरुको नियुक्ति खारेज गरी योग्य शिक्षक नियुक्त गर्नु भनी मिति ०६९/१०/२३ मा निर्णय भएको भनी पत्र पठाएकोले विपक्षी आयोगको निर्णय त्रुटिपूर्ण भएको हुँदा उक्त निर्णय खारेज गरी हामी निवेदकहरुको पद कायम गरी पाउन यो निवेदन लिई आएका छौं। नेपाल सरकार शिक्षा तथा खेलकुद मन्त्रालयको मिति ०६४/११/१२ गतेका दिन अस्थायी अनुमति पत्रको म्याद थप गर्ने सम्बन्धमा कार्यरत शिक्षकहरुलाई शिक्षक सेवा आयोगबाट वितरण भएको अनुमतिपत्र मिति २०६३/१०/२४ गते समाप्त भएको हुँदा पुनः १ वर्षको लागि अस्थायी अनुमतिपत्रको म्याद थप गरिएको मिति ०६४/११/१७ गतेको निर्णय भएको हुँदा उक्त मितिको पत्र अनुसार अस्थायी अध्यापन अनुमति पत्रको म्याद नवीकरण भएको छ। यसै गरी पुनः मिति ०६५/११/२० गतेको विभागीय मन्त्रीको स्वीकृतिबाट ०६४/१०/२४ सम्म कायम रहेको र अनुमति पत्रको म्याद ०६५/१०/२५ गते देखि बढीमा १ वर्ष अवधि थप गर्ने भनी निर्णय भए बमोजिम मिति ०६६/१०/२४ गतेसम्म अनुमति पत्रको म्याद

कायम रहेको छ। हाम्रो अवधि बाँकी छँदै नियुक्ति वदर गर्ने अधिकार विपक्षी नं. १ लाई छैन। विपक्षी नं. १ को मिति ०६९/१०/२३ को निर्णय बमोजिम भनिएको पत्रमा अनुमतिपत्रको म्याद मिति ०६३/१०/१४ गते समाप्त भएको भनी उल्लेख गरी हाम्रो नियुक्ति वदर गर्न विपक्षी नं. २ र ४ लाई लेखेको पत्रमा उल्लेख छ। हामी शिक्षकमा काम गरिरहेका व्यक्तिहरुलाई विपक्षी नं.१ ले मिति ०६९/११/१६ को पत्र विपक्षी नं. २ र ४ को नाममा पठाई हामीलाई सुनुवाईको मौका प्रदान नगरी प्राकृतिक न्यायको सिद्धान्त विपरित हाम्रो नियुक्ति खारेज गरिएको छ। विपक्षीको सो कार्यले हामी निवेदकहरुलाई नेपालको अन्तरिम संविधान २०६३ को धारा १२ को उपधारा ३(च), धारा १३, धारा १८(१), धारा १९ द्वारा प्रदत्त मौलिक हक एवं कानूनी हक हनन भएकोले विपक्षी नं.१ को मिति ०६९/१०/२३ को निर्णय, विपक्षी नं.२ र ४ लाई लेखेको पत्र लगायत निवेदकहरुलाई प्रतिकूल असर पर्ने गरी विपक्षीहरुबाट भए गरिएका निर्णय एवम् काम कारवाहीहरु उत्प्रेषण आदेश द्वारा वदर गरी साविक बमोजिमको पदमा नियुक्ति यथावत् कायम रहने गरी परमादेश आदेश जारी गरी अन्तरिम आदेश समेत जारी गरी पाउँ भन्ने समेत व्यहोराको निवेदनपत्र।

२. यसमा के कसो भएको हो ? निवेदकको माग बमोजिमको आदेश किन जारी हुनु नपर्ने हो ? आदेश जारी हुनु नपर्ने भए आधार कारण सहित यो आदेश प्राप्त भएको मितिले बाटाको म्याद बाहेक १५ दिन भित्र लिखित जवाफ पेश गर्नु। अन्तरिम आदेश मागको सम्बन्धमा दुवै पक्ष राखी छलफल हुन उपयुक्त देखिँदा अन्तरिम आदेश छलफलको लागि मिति २०७०/२/१६ गतेको पेशी तोकिएको सो दिन छलफलमा उपस्थित हुनु भनी विपक्षीहरुलाई सूचना पठाई सो मिति सम्म विपक्षी नं.१ बाट शिक्षक नियुक्ति सम्बन्धमा मिति ०६९/१०/२३ मा भएको निर्णय र सो अनुसार गरिएको पत्राचार कार्यान्वयन नगरी यथास्थितिमा राख्नु भनी अल्पकालीन अन्तरिम आदेश दिइएको छ भन्ने यस अदालतको आदेश।
३. नेपाल राष्ट्रिय नि.मा.वि. शितलपुर बारामा राहत कोटा तर्फको प्रा.वि. शिक्षकमा उमेश प्रसाद साह र किशोरी प्रसाद साहलाई नियुक्ति गरिएकोमा निजहरुको नियुक्ति गर्दा अध्यापन अनुमति पत्रको म्याद समाप्त भइसकेको हुँदा आवश्यक कारवाही गरी पाउँ भनी यस आयोगमा मिति २०६७/९/१४ मा पर्न आएको उजुरी उपर छानवीन गरी “बारा जिल्ला धरमपुर गा.वि.स. अन्तर्गत रहेको नेपाल राष्ट्रिय नि.मा.वि. शितलपुर बारामा राहत कोटा अन्तर्गत मिति ०६६/६/२१ मा किशोरी प्रसाद साह र उमेश प्रसाद शाहलाई अस्थायी पदमा नियुक्ति गर्दा निजहरुले मिति २०६३।१०।१४ मा

म्याद समाप्त भै सकेको अस्थायी अध्यापन अनुमति पत्र पेश गरी नियुक्ति भएको देखिँदा निजहरूको नियुक्ति कानून सम्मत मात्र सकिएन। अध्यापन अनुमतिपत्र नै नभएका व्यक्तिहरूलाई नियुक्ति गरेको देखिँदा अख्तियार दुरुपयोग अनुसन्धान आयोग ऐन, २०४८ को दफा १२ख. बमोजिम निजहरूको नियुक्ति खारेज गरी नियमानुसार प्रकृया पूरा गरी योग्य शिक्षक नियुक्त गर्न गराउन जिल्ला शिक्षा कार्यालय बारा तथा ने.रा.नि.मा.वि. व्यवस्थापन समिति बारालाई लेखी पठाउने र म्याद समाप्त भएको अस्थायी अध्यापन अनुमतिपत्र लाई आधार मानी उक्त शिक्षक नियुक्ति प्रकृत्यामा संलग्न भएका तत्कालीन जि.शि.अ. केदार तिवारी समेतका पदाधिकारीहरूले अख्तियार दुरुपयोग अनुसन्धान आयोग ऐन, २०४८ को दफा ३ को खण्ड (ख) र (छ) बमोजिम बाध्यात्मक रूपले अपनाउनु पर्ने कार्यविधि र पालना गर्नुपर्ने दायित्व पूरा नगरी अनुचित कार्य गरेको देखिँदा सोही ऐनको दफा १२ बमोजिम विभागीय कार्यवाही गर्न अख्तियारवालालाई लेखी पठाई उजुरीको लगतकट्टा गर्ने गरी मिति ०६९/१०/२३ मा निर्णय भई पत्राचार समेत भएको छ। निवेदकहरूले मिति ०५९/४/२४ मा अस्थायी शिक्षक अनुमतिपत्र प्राप्त गरेको र त्यसको म्याद ०६३/१०/२४ मा समाप्त हुने भनी सोही अध्यापन अनुमतिपत्रमा उल्लेख गरिएको देखिँदा म्याद नै समाप्त भई सकेपछि निजहरूलाई मिति ०६६/६/२१ मा राहत कोटा तर्फ नियुक्ति गरेको देखिँदा उक्त त्रुटिपूर्ण नियुक्ति खारेज गर्ने गरी यस आयोगबाट निर्णय भएको हो। निवेदकको संवैधानिक हक अधिकारमा आघात परेको छैन निवेदन खारेज गरी पाउँ भन्ने विपक्षी अख्तियार दुरुपयोग अनुसन्धान आयोग टंगालबाट पेश भएको लिखित जवाफ।

४. अख्तियार दुरुपयोग अनुसन्धान आयोगले गरेको उक्त निर्णय उपर अख्तियार दुरुपयोग अनुसन्धान आयोग ऐन, २०४८ को दफा ३५ग. बमोजिम सम्बन्धित अदालतमा अर्थात विशेष अदालतमा पुनरावेदन गर्नु पर्नेमा कानूनी उपचारको उक्त बाटो विराई दायर हुन आएको प्रस्तुत् रिट निवेदन अ.दु.अ.आ. ऐन, २०४८ को दफा ३५ग. तथा सम्मानित सर्वोच्च अदालतबाट ने.का.प. २०५० अंक ९ नि.नं. ४७९० पृ.५३४ मा प्रकाशित कानूनी सिद्धान्त समेतका आधारमा ग्रहण योग्य छैन। निवेदकहरूको शिक्षण अनुमति पत्रको म्याद मिति ०६३/१०/२४ मा समाप्त भई सकेको अवस्थामा मिति ०६६।६।२१ मा नियुक्ति दिएको भन्ने आरोपित तथ्य आधारहीन एवं सत्य तथ्य विपरित रहेको व्यहोरा अनुरोध गर्दछु। स्थायी अध्यापन अनुमति पत्र प्राप्त गर्न नसकेको शिक्षकहरू मध्ये शिक्षक सेवा आयोगबाट लिएको स्थायी अध्यापन अनुमति पत्र परीक्षामा सहभागी हुन नपाएको र कतिपयले उक्त परीक्षामा सहभागी भई असफल

भएको अवस्था रहेको कारणले अस्थायी अध्यापन अनुमति पत्र प्राप्त गरी अध्यापनरत शिक्षकहरूलाई अवकाश गर्दा विद्यालयको दैनिक पठन पाठनमा जटिल समस्या उत्पन्न हुने भएकोले अस्थायी अनुमति पत्रको म्याद १ वर्षको लागि थप गर्ने” भन्ने मन्त्रीस्तरीय निर्णय बमोजिम विपक्षी निवेदकहरूको समेत अध्यापन अनुमतिपत्रको म्याद शिक्षा सेवा आयोगले मिति २०६४।१०।२५ देखि १ वर्षको लागि र पछि मिति २०६५।१०।२५ देखि १ वर्षको लागि म्याद थप गरिएको थियो। सोही बमोजिम विपक्षी निवेदकहरूलाई समेत अस्थायी शिक्षकको रूपमा जि.शि.का. वारा कलैयाबाट समेत अभिलेखित गरिएको तथ्य मिति २०६६।११।१४ को पत्रबाट प्रमाणित छ। निवेदकहरू अध्यापन अनुमतिको लागि सञ्चालित परिक्षामा सहभागी भए, नभएको भन्ने निजहरूले थाहा जानकारी नदिएको र हाल सम्म निवेदकहरू अस्थायी शिक्षककै रूपमा कार्यरत रहिनै रहेका छन्। निवेदकहरूलाई अख्तियार दुरुपयोग अनुसन्धान आयोगमा उपस्थित गराई बयान समेत गरेको हुनाले सुनुवाईको मौका दिइएन भन्ने निवेदकहरूको जिकिर आधारहीन रहेको छ। तत्कालीन विद्यालय व्यवस्थापन समितिको ०६८ श्रावणसम्म रही तदउपान्त नयाँ व्यवस्थापन समितिको गठनको प्रयास भइरहेकोमा हालसम्म गठन हुन सकेको छैन र विद्यालय व्यवस्थापन समितिको तर्फबाट लिखित जवाफ दायर हुन नसक्ने परिस्थिति सीर्जना भएको छ। रिट निवेदन खारेज गरी पाउँ भन्ने व्यहोराको विपक्षी नेपाल राष्ट्रिय निम्न माध्यमिक विद्यालय शितलपुर बाराको तर्फबाट ऐ.ऐ.को प्रधानाध्यापक मुनिलाल महतोको लिखित जवाफ।

५. निवेदकहरूले प्राप्त गरेको अध्यापन अनुमति पत्रको म्याद कायम रहेको भनी देखाउन नसकेको अवस्थामा तत्काल अन्तरिम आदेश जारी गर्नुपर्ने अवस्था विद्यमान देखिएन। यस अदालतबाट मिति २०७०/२/७ मा जारी भएको अल्पकालीन अन्तरीम आदेश निष्कृत हुने गरी सुनुवाईको लागी पेश गर्नु भन्ने यस अदालतको मिति २०७०/५/९ गतेको आदेश।
६. विपक्षी जिल्ला शिक्षा कार्यालय, बाराका नाउँको म्याद मिति ०७०/२/९ मा तामेल भई लिखित जवाफ फिराउने म्याद भुक्तान गरी बसेको साथै विपक्षी विद्यालय व्यवस्थापन समिति भंग भएको र हाल सम्म नयाँ विद्यालय व्यवस्थापन समिति गठन भै नसकेको भन्ने लेखिई आएको देखियो।

आदेश खण्ड

७. नियम बमोजिम साप्ताहिक तथा दैनिक पेशी सूचीमा चढी यस इजलास समक्ष पेश हुन आएको प्रस्तुत निवेदन अध्ययन गरी निवेदकहरू र निवेदकहरूका कानून व्यवसायीलाई

वेन्चवाट पुकारा गर्दा निवेदकहरू तथा निजहरूका कानून व्यवसायीको उपस्थिति नभएको र विपक्षी अख्तियार दुरुपयोग अनुसन्धान आयोग समेतको तर्फबाट उपस्थित विद्वान उपन्यायाधिवक्ता श्री खेमराज भट्टले रिट निवेदकहरूको अस्थायी अध्यापन अनुमतिपत्रको अवधि नै समाप्त भएको अवस्थामा निजलाई पदमा राखी राख्न उपयुक्त नहुँदा हटाएको कार्य कानून सम्मत हुँदा रिट निवेदन खारेज हुनुपर्छ भनी वहस प्रस्तुत गर्नु भयो।

८. अब यसमा निवेदकहरूको माग बमोजिम उत्प्रेषणयुक्त परमादेश समेतको आदेश जारी हुनु पर्ने हो होईन? सोही विषयमा निर्णय दिनु पर्ने देखियो।
९. निर्णयतर्फ विचार गर्दा नेपाल राष्ट्रिय नि.मा.वि. शितलपुर बाराको विद्यालयको व्यवस्थापन समितिबाट उमेश प्रसाद साह कानुलाई मिति २०६३/२/१५ गतेका दिन निजी स्रोतबाट तलब भत्ता खाने गरी अस्थायी शिक्षक पदमा नियुक्ति गरेकोमा सोही विद्यालयमा कार्यरत रहँदाकै अवस्थामा मिति ०६६/६/२१ गते देखि राहत कोटामा निज र किशोरीलाल प्रसाद साहलाई मिति २०६३/२/१५ देखि अस्थायी शिक्षक पदमा लागू हुने गरी प्रा.वि. शिक्षक नियुक्ति भई सेवामा रहेको अवस्थामा मिति २०६६/६/२१ गते देखि लागू हुने गरी राहत अनुदान कोटामा विद्यालय व्यवस्थापन समितिबाट नियुक्ति दिएकोले सोही विद्यालयमा शिक्षण पेशा गरेका रहेछन्। निवेदकहरूको अस्थायी अध्यापन अनुमति पत्रको विषयमा अख्तियार दुरुपयोग अनुसन्धान आयोगमा उजुरी परी सो छानवीन तथा अनुसन्धान कारवाही हुँदा अख्तियार दुरुपयोग अनुसन्धान आयोगबाट मिति ०६९/११/१६ प.सं.६ अनु. ९५/०६९/७० चलानी नं. १५३६ को पत्र जिल्ला शिक्षा कार्यालय बारा र नेपाल राष्ट्रिय नि.मा.वि. शितलपुर बारालाई पत्र लेखी मिति २०६३/१०/१४ मा म्याद समाप्त भएको अस्थायी शिक्षण अनुमति पेश गरी राहत कोटा अन्तर्गत नियुक्ति भएका किशोरी प्रसाद शाह र उमेश प्रसाद शाहको नियुक्ति कानून सम्मत भएको नपाइएकोले अख्तियार दुरुपयोग अनुसन्धान आयोग ऐन २०४८ को दफा १२ख. बमोजिम निजहरूको नियुक्ति खारेज गरी योग्य शिक्षक नियुक्त गर्नु भनी मिति ०६९/१०/२३ मा निर्णय भएको रहेछ। यसरी कारवाही भए उपर निवेदकहरूले हामीहरूलाई सुनवाईको मौका नदिई पत्र पठाएको विपक्षी आयोगको कार्य र निर्णय त्रुटिपूर्ण भएको हुँदा उत्प्रेषणको आदेशले वदर गरी साविक बमोजिमको पदमा यथावत कायम राख्नु भनी परमादेशको आदेश जारी गरी अन्तरीम आदेश समेत जारी गरी पाउँ भन्ने समेत व्यहोराको निवेदकहरूको निवेदन पत्र भएकोमा निवेदकहरूको अध्यापन अनुमति पत्रको म्याद समाप्त भइसकेको भनी यस आयोगमा मिति २०६७/९/१४ मा

पुनः आएको उजुरी उपर छानवीन गरी “बारा जिल्ला धरमपुर गा.वि.स. अन्तर्गत रहेको नेपाल राष्ट्रिय नि.मा.वि. शितलपुर बारामा राहत कोटा अन्तर्गत मिति ०६६/६/२१ मा किशोरी प्रसाद साह र उमेश प्रसाद शाहलाई अस्थायी पदमा नियुक्ति गर्दा निजहरुले मिति २०६३।१०।१४ मा म्याद समाप्त भै सकेको अस्थायी अध्यापन अनुमति पत्र पेश गरी नियुक्ति भएको देखिँदा निजहरुको नियुक्ति कानून सम्मत मान्न सकिने। अध्यापन अनुमतिपत्र नै नभएका व्यक्तिहरुलाई नियुक्ति गरेको देखिँदा अख्तियार दुरुपयोग अनुसन्धान आयोग ऐन, २०४८ को दफा १२ख. बमोजिम निजहरुको नियुक्ति खारेज गरी नियमानुसार प्रकृया पूरा गरी योग्य शिक्षक नियुक्त गर्न गराउन जिल्ला शिक्षा कार्यालय बारा तथा ने.रा.नि.मा.वि. व्यवस्थापन समिति बारालाई लेखी पठाउने गरी अख्तियार दुरुपयोग अनुसन्धान आयोगबाट निर्णय भएकोले रिट निवेदन खारेज हुनुपर्छ भन्ने लिखित जवाफ देखियो।

१०. यसमा निवेदकहरु अस्थायी शिक्षकको रूपमा सम्म नियुक्ति भएको देखिएको निजहरुको अस्थायी अध्यापन अनुमति पत्रको म्याद मिति २०६३।१०।१४ मा समाप्त भएको, सो पछि निजहरुले स्थायी अध्यापन अनुमति पत्र प्राप्त गरेको भनी देखाउन नसकेको, २०७० सालमा भएको अस्थायी शिक्षक नियुक्ति खारेज (वदर) भै सकेको देखिँदा निवेदन माग बमोजिम आदेश जारी हुने अवस्था देखिएन। निवेदन निष्प्रयोजन भै सकेको देखिँदा खारेज हुने ठहर्छ। प्रस्तुत निवेदनको दायरीको लगत कट्टा गरी प्रस्तुत आदेश विद्युतिय प्रणालीमा प्रविष्ट गरी मिसिल नियमानुसार अभिलेख शाखामा बुझाई दिनु।

न्यायाधीश

उक्त रायमा म सहमत छु।

न्यायाधीश

इजलास अधिकृत:- अम्बिकाप्रसाद दाहाल

कम्प्युटर अपरेटर:- मन्दिरा रानाभाट

इति संम्वत् २०७७ साल असार १६ गते रोज ३ शुभम्